

HÖGSTA DOMSTOLENS DOM

meddelad i Stockholm den 17 maj 2006

Mål nr

B 3506-04

KLAGANDE

Riksåklagaren
Box 5553
114 85 Stockholm

MOTPART

RB

Ombud och offentlig försvarare: Advokat PS

SAKEN

Försvårande av miljökontroll

ÖVERKLAGADE AVGÖRANDET

Svea hovrätts dom den 12 juli 2004 i mål B 8536-03

DOMSLUT

Med ändring av hovrättens dom lämnar Högsta domstolen åtalet utan bifall, upphäver förordnandet om skyldighet för RB att återbetala kostnaden för

försvaret vid tingsrätten samt förordnar att nämnda kostnad skall stanna på staten.

YRKANDEN I HÖGSTA DOMSTOLEN

Riksåklagaren har yrkat att Högsta domstolen dömer RB till det av tingsrätten bestämda bötesstraffet och ålägger honom att betala avgift till brottsofferfonden.

RB har bestritt ändring.

DOMSKÄL

RB, har av hovrätten enligt 29 kap. 5 § miljöbalken dömts till penningböter för försvårande av miljökontroll. Gärningen bestod i överträdelse av 16 § Statens naturvårdsverks föreskrifter (SNFS 1992:16) om kyl- och värmepumpanläggningar innehållande CFC, övriga CFC, haloner, HCFC och HFC ("köldmediekungörelsen"). Enligt nämnda bestämmelse skall resultaten av de i köldmediekungörelsen föreskrivna återkommande kontrollerna av vissa stationära anläggningar årligen, dock senast den 31 mars varje efterföljande år, rapporteras till den lokala tillsynsmyndigheten.

Naturvårdsverkets föreskrifter är meddelade med stöd av förordningen (1985:835) om kemiska produkter, förordningen (1995:555) om HFC och förordningen (1995:636) om ämnen som bryter ned ozonskiktet, vilka i sin tur är meddelade med stöd av lagen (1985:426) om kemiska produkter. Nämnda lag har ersatts av miljöbalken och de nyss berörda föreskrifterna

och förordningarna skall anses meddelade med stöd av balken (se 14 kap. 24 § första stycket miljöbalken samt 2 § 11 och 4 § lagen 1998:811 om införande av miljöbalken). Förordningarna (förordningen 1985:835 om kemiska produkter ersatt av förordningen 1998:941 om kemiska produkter och biotekniska organismer) saknar föreskrifter om innehållet i den i målet aktuella uppgiftsskyldigheten.

Enligt 29 kap. 5 § miljöbalken döms den som med uppsåt eller av oaktsamhet, i strid mot vad som föreskrivs i balken eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av balken, underlåter att lämna underrättelse eller uppgift eller lämnar en oriktig uppgift och därigenom försvårar en tillståndsprovning eller en tillsynsmyndighets verksamhet för försvårande av miljökontroll till böter eller fängelse i högst två år. Högsta domstolen har i rättsfallet NJA 2005 s. 33 slagit fast att 8 kap. 7 § andra stycket regeringsformen inte tillåter att förvaltningsmyndigheter och kommuner fyller ut s.k. blankettstraffstadganden med fängelse i straffskalan på ett sådant sätt att den gärning som härigenom straffbeläggs anges helt eller i det väsentliga i deras föreskrifter. Fråga är om denna grundsats är tillämplig också i förevarande fall.

Enligt 29 kap. 5 § miljöbalken är det inte en tillräcklig förutsättning för ansvar att den uppgiftsskyldighet som föreskrivits av Naturvårdsverket har åsidosatts eller att lämnade uppgifter varit oriktiga, utan det krävs också att en tillståndsprovning eller tillsynsmyndighetens verksamhet har försvårats. Bestämmelsen i 29 kap. 5 § miljöbalken innehåller således dels ett rekvisit om en skyldighet som i det nu aktuella fallet fyllts ut av en föreskrift meddelad av en förvaltningsmyndighet, dels ett rekvisit som begränsar omfattningen av det straffbara området. Straffbestämmelsens konstruktion

skiljer sig i det senare ledet från den som var aktuell i NJA 2005 s. 33. Det kan emellertid inte råda någon tvekan om att det är det materiella innehållet i Naturvårdsverkets föreskrifter om vilka uppgifter som skall lämnas, till vem de skall lämnas och när det skall ske som i det väsentliga anger omfattningen av det straffbara området. I dessa delar framgår kriminaliseringen inte till någon del av miljöbalken eller av de ovan angivna förordningarna. Det innebär att en förvaltningsmyndighet har fyllt ut bestämmelsen i 29 kap. 5 § miljöbalken på ett sådant sätt att den gärning som RB åtalats för får anses i det väsentliga ha angivits endast i myndighetens föreskrifter. Av detta följer att fängelse i förevarande fall inte kan anses ingå i straffskalan.

Vid den bedömning som nu gjorts i fråga om vilken påföljd som kunnat följa på gärningen får bestämmelserna om bortfallande av påföljd i 35 kap. 1 § första stycket, 4 och 6 §§ brottsbalken aktualitet. Åtal väcktes den 29 maj 2001, men gärningen begicks mer än två år dessförinnan. Mer än fem år har förflutit från den dag brottet begicks. Åtalet skall i följd av att preskription inträtt lämnas utan bifall. Tingsrättens förordnande om skyldighet för RB att till staten återbetala kostnaden för sitt försvar skall vid denna utgång upphävas.

I avgörandet har deltagit: justitieråden Munck, Regner, Lindblad,
Calissendorff (referent) och Virdesten
Föredragande revisionssekreterare: Söderlind